

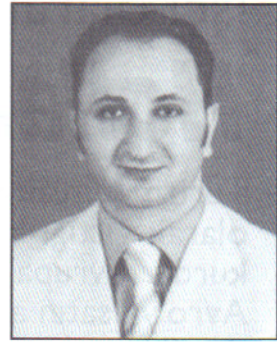


GAZİ KARS

AYLIK - HABER - KÜLTÜR - EDEBİYAT DERGİSİ NİSAN 2008

"Toyuğ pişer ayağıyla başıyla
Anam gızdı gözleriyle gaşıyla
Bud istedim govaladı daş ile
Bize tüşen hep yemeğin suyuydu
Ayağıydı, kanadıydı, boynuydu."

Metin Dumanlı



"Bugün bütün dünya milletleri aşağı yukarı akraba olmuşlardır ve olmakla meşguldürler. Bu nedenle insan mensup olduğu milletin varlığını ve saadetini düşündüğü kadar, bütün dünya milletlerinin huzur ve refahını düşünmeli ve kendi milletinin saadetine ne kadar önem veriyorsa bütün dünya milletlerinin saadetine katkıda bulunmak için elinden geldiği kadar çalışmalıdır. Bütün akıllı adamlar takdir ederler ki, bu yolda çalışmakla hiçbir şey kaybedilmez. Çünkü dünya milletlerinin mutluluğuna çalışmak, diğer bir yoldan kendi huzur ve mutluluğumuzu temine çalışmak demektir. Dünyada ve dünya milletleri arasında barış, dayanışma ve iyi geçim olmazsa, bir millet kendi kendisi için ne yaparsa yapsın huzurdan mahrumdur. Onun için ben sevdiklerime şunu tavsiye ederim: Milletleri sevk ve idare eden adamlar, tabii önce kendi milletinin varlığını ve mutluluğunu sağlamak isterler. Fakat aynı zamanda bütün milletler için aynı şeyi istemek lazımdır. Bütün dünya olayları bize bunu açıktan açığa ispat eder. En uzakta zannettiğimiz bir olayın bir gün bizi etkilemeyeceğini bilemeyiz. Bunun için insanlığın hepsini bir vücut ve bir milleti bunun bir uzvu kabul etmek gerekir. Bir vücudun parmağının ucundaki acıdan diğer bütün organlar müteessir olur."

M. Kemal Atatürk, 1937 - Bir milleti millet yapan; geçmişte bir arada yaşamış olmak, şimdi bir arada yaşama inancında, istek ve kararında olmak; aynı vatan üzerinde yaşamak ve o vatanın maddi ve manevi değerlerine sahip çıkmak olduğu kadar aynı din, dil, kültür, tarih ve duygu birliği içerisinde olmaktır. Sınırların kalktığı, dünyanın bir ucundan bir ucuna her yere ulaşabilme gücüne sahip olduğumuz günümüzde ise sınırların buna bir olgu daha eklendi. Kendini yakın ve ait hissetmek. Zamanın hızla ilerlediği teknoloji çağından bir yandan toplumlar sosyalleşmeden uzaklaşırken diğer yandan aynı toprak parçasında yaşamadıkları halde sınırsız dostlukları paylaşabilme yetisine sahip olmaktadır. Bugün, sınırların buna en güzel örneklerden biri olarak iki kardeş ve iki dost olmayı başarmış Türkiye ve Azerbaycan'ı gösterebiliriz. Her iki devlette yaşayan millet, aynı etnik kökene mensuptur. Türkiye'de yaşayan Türkleri Azerbaycan'da meskünleşmiş Türklerden ayıran tek özellik sadece kimlik farklılığı ve biraz da dilde olan bazı gramer farklılıklarıdır. Aslında dil farklılığının mevcut olması çok doğaldır. Çünkü Türkiye içinde bile Kars'da yaşayanla, İstanbul'da yaşayan Türkün Türkçe'si arasında belli bir şive farklılığı bulunmaktadır. Tabiiyle Azerbaycan ve Türkiye her ne kadar aynı ırktan gelen insanların yaşadığı iki ayrı devlet olsa da, sonuç olarak arada coğrafi farklılık mevcuttur.

Son iki yüzyıllık süreci incelediğimiz zaman Azerbaycan ve Türkiye'nin tarihsel olaylar çerçevesinde birbirlerine iyi günde ve kötü günde kenetlendiklerinin şahidi olmaktadır. Önce 1918 yılında Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti kurulduğu zaman, Osmanlı Azerbaycan'a kardeş elini uzatarak, Azerbaycan'ı Rus istilasından korumuştur. Daha sonra ise Osmanlı'nın dış güçlerce parçalanarak, yerini Türkiye Cumhuriyeti'ne bıraktığı bir dönemde Türkiye bir Kurtuluş savaşı mücadelesi vermiştir. Kurtuluş savaşında Azerbaycan diğer Türk Cumhuriyetleri gibi yardımını Türkiye'den esirgememiştir.

Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk, hayatı boyunca Orta Asya'daki Türk topluluklarıyla, irtibatlarıyla ilgisini sürdürmüştür. Sovyet rejiminin Türkistan bölgesini dnyadan, özellikle Türkiye den soyutlama politikası sebebiyle, Atatürk bu ilişkilerini kısıtlı imkânlarla Afganistan üzerinden yürütmüştür. Atatürk'e göre, "asıl olan millettir, ilham ve güç kaynağı milletin kendisidir Aynı toprak parçası üstünde yaşayan insanların millet olması için ilk şart, ortak bir geçmiş, kader birliğine, ortak bir gelecek hedefine sahip olmaktır. Bu, en tutarlı ve geçerli görüştür. Milliyet bağı böylece maddi olmaktan çok manevi bir ilişkidir.

Sonuç olarak; Türkistan devlet adamlarındaki Atatürk, Atatürk'teki Türkistan sevgisi karşılıklıdır. Ayrıca, Türkistan devlet ve fikir adamlarının, daha sağlığında Atatürk'ün komutan, devlet adamı, devrimci ve diplomat vasıflarına hayranlık duyduğunu görmekteyiz. Atatürk Türkistanlı devlet adamları için bir model olmuştur. Bununla birlikte, Türkistanlı devlet adamları için Atatürk, Türk dünyasının birlik ve beraberliğinin sembol tarihi şahsiyetidir.

1990 yılında Sovyetler Birliği dağılınca, Azerbaycan'ı tanıyan ilk devlet yine Türkiye olmaktadır. 1990 sonrası artık dünyada yeni düzen başlamıştır. Bu anlamda Türkiye'den Azerbaycan'a iktisadi alanda yatırımlar gerçekleştirilmiş, karşılığında Azerbaycan'la Bakü-Tiflis-Ceyhan Hattı projesi hayata geçirilmiştir.

Azerbaycan'ın Sovyet sonrasında milli devlet yapılanmasında iki önemli lider rol oynamıştır. Ebulfez Elçibey ve Haydar Aliyev. Bu iki liderin de Atatürk'e özel bir yakınlık duyduğunu görmekteyiz. Özellikle Elçibey kendisini "Atatürk'ün bir neferi" olarak görecekt derecede Atatürk ve ideallerine bağlı bir devlet ve fikir adamıdır. Onun öldüğü zaman çeketinin yakasında bir Atatürk rozetinin olması, onun bu fikri de ne derece samimi olduğunun bir göstergesidir.

Elçibey'den sonra, Azerbaycan yönetimini ele alan Haydar Aliyev de Atatürk hayranı bir liderdir. İki ülkenin aynı kök, aynı değer, aynı dil ve dine sahip olduğunu "iki devlet, bir millet" şiarıyla devamlı vurgulayan Aliyev, bir konuşmasında Azerbaycan için "müstakil ve bağımsız Türkiye'nin" büyük anlam ifade ettiğine işaret ederek, Sovyet hâkimiyeti altında yasadıkları yıllarda da Türkiye'nin bağımsız ülke olarak gelişimini yakından izlediklerini ifade etmiştir. 2001'deki bir konuşmasında "70 yıl ayrı düştük, 10 yıl önce kavuştuk" diyen Haydar Aliyev, ancak bu süre içinde de Türkiye'nin kendileri için çok önemli ve değerli bir ülke olduğunu belirtirken, ilişki kuramamakla birlikte Türkiye'yi yakından izlediklerini kaydetmiştir. Türkiye'nin 20. yüzyılda izlediği yola dikkati çeken Aliyev, "Türkiye, ilerlemiştir, yükselmiştir, sağlıklı bir yol izlemiştir" demektedir. Aliyev, bir konuşmasında Atatürk'ü "Türk dünyasının tarih boyunca çıkardığı en büyük insan" olarak nitelendirmektedir. Atatürk'ün 1923 yılında büyük temeller üzerine kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin her geçen yıl biraz daha büyüdüğünü ve geliştiğini belirterek, "Biz Türkiye Cumhuriyeti'nin değerini ve kıymetini sizden daha çok biliyoruz" ifadesinde bulunmuştur. Aliyev'e Göre, "Atatürk'ün yarattığı Türkiye, sadece Türkiye Cumhuriyeti için değil, tüm Türk dünyası ve Azerbaycan için önemlidir

Türkiye, bir yandan ABD ile stratejik ortaklığını geliştirmektedir; AB'ye üye olma yolunda mesafe almaktadır; Transatlantik ilişkilerde uyumun devamına katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Diğer yandan Balkanlar, Ortadoğu, Kafkasya ve Orta Asya ülkelerini ilişkilerini geliştirerek, bu bölgelerde demokratik yapılanmayı, ekonomik kalkınmayı desteklemektedir. Böylece bir işbirliği kuşağı oluşturmaya gayretli içindedir. Bunlar, Türk dış politikasının birbiriyle çelişen değil, birbirini tamamlayan boyutlarıdır

Azerbaycan ve Türkiye Uluslararası arenada ve tüm Milletlerarası toplantılarda bir birlerini desteklemektedirler. Türkiye'nin bir konuda çıkarı söz konusu olunca Azerbaycan Türkiye'nin yanında yer almaktadır. Aynı şekilde Türkiye Azerbaycan topraklarını işgal eden Ermenistan devletiyle hiçbir diplomatik ilişki kurmamaktadır.

Şahsi kanaatimde Türk dünyasının birleşmesi ve sorunlarının çözümü, ilk önce Azerbaycan'la Türkiye'nin entegrasyonundan geçer. İlk önce Azerbaycan ile Türkiye'nin entegre olması gerek ki, sonra Türk dünyasının birleşmesini sağlayabilelim bugün dünya ülkelerine baktığımız zaman görüyoruz ki Artık yeni bir istekleri ve amaçları var: Türkiye'siz bir Kafkasya! Türkiye'nin Kafkasya'da güçlü bir şekilde var olması şarttır Bu mümkündür! Yani böyle olursa Türkiye Kafkaslarda büyük bir söz sahibi olur. Batıyla Avrupa ülkeleri ile ilişkilerini devam ettiren Türkiye'mizin Kafkaslardaki Türk varlığını ve orda oynayabileceği birleştiricilik liderlik rolünü de ihmal etmemesi gerekir Bana göre bundan sonra oluşabilecek bir Türk Birliği, geçmişine sıkı sıkıya bağlı olan Türklerin bir kez daha fakat bu kez kıymete kadar sürecek dünyaya hakim ve sözü geçen millet olma arzusunun dışa yansması olacaktır.